

# การสอบทานระบบการควบคุมภายในเพื่อการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพและ ประสิทธิผล : กรณีศึกษาหน่วยงานในสังกัดกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ

โดย นางเกษรา ชัยเหลือองอุไร

การศึกษาเรื่อง การสอบทานระบบการควบคุมภายในเพื่อการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล : กรณีศึกษาหน่วยงานในสังกัดกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคของระบบการควบคุมภายในของหน่วยงานในสังกัดกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ โดยการสอบทานระบบการควบคุมภายใน และเพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาอุปสรรคของระบบการควบคุมภายในของหน่วยงานในสังกัดกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ หน่วยงานในสังกัดของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ จำนวน 36 หน่วยงาน แบ่งออกเป็น หน่วยงานด้านผู้สูงอายุ จำนวน 3 หน่วยงาน หน่วยงานด้านคนไร้ที่พึ่ง จำนวน 6 หน่วยงาน หน่วยงานด้านคนพิการ จำนวน 4 หน่วยงาน หน่วยงานด้านเด็ก จำนวน 7 หน่วยงาน หน่วยงานด้านวิชาการ จำนวน 9 หน่วยงาน และหน่วยงานด้านพัฒนาสังคม จำนวน 7 หน่วยงาน โดยดำเนินการสอบทานระบบการควบคุมภายใน 4 ด้าน ได้แก่ ได้แก่ การจัดวางระบบการควบคุมภายใน การควบคุมภายในด้านการเงินและการบัญชี การควบคุมภายในด้านพัสดุ และการควบคุมภายในด้านยานพาหนะ ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

หน่วยงานด้านผู้สูงอายุ มีปัญหาอุปสรรคของระบบการควบคุมภายใน จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดวางระบบการควบคุมภายใน มีปัญหาอุปสรรคในเรื่องเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบยังมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนในการจัดทำรายงานการควบคุมภายใน ร้อยละ 66.7 ด้านการควบคุมภายในด้านพัสดุ มีปัญหาอุปสรรคในเรื่องครุภัณฑ์บางรายการไม่ได้กำหนดรหัสประจำตัวครุภัณฑ์ ร้อยละ 40.0 และด้านการควบคุมภายในด้านยานพาหนะ มีปัญหาอุปสรรคในเรื่องไม่ได้กำหนดเกณฑ์การใช้สิ้นเปลืองเชื้อเพลิงรถแต่ละคัน, การจัดทำเกณฑ์การใช้สิ้นเปลืองเชื้อเพลิงของรถไม่สม่ำเสมอ และการจัดทำสมุดแสดงการซ่อมบำรุงรถไม่เป็นไปตามแบบที่ระเบียบฯ กำหนด ร้อยละ 33.3

หน่วยงานด้านคนไร้ที่พึ่ง มีปัญหาอุปสรรคของระบบการควบคุมภายใน จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดวางระบบการควบคุมภายใน มีปัญหาอุปสรรคในเรื่องไม่ได้มีการประเมินผลการควบคุมภายในและจัดทำรายงานการควบคุมภายใน และเจ้าหน้าที่มีความเข้าใจคลาดเคลื่อนในการประเมินผลการควบคุมภายในโดยไม่ใช้แบบสอบถามการควบคุมภายใน ร้อยละ 22.2 ด้านการควบคุมภายในด้านการเงินและการบัญชี มีปัญหาอุปสรรคในเรื่องผู้ตรวจสอบรายการจ่ายเงิน การจัดเก็บและนำส่งเงินกับหลักฐานและรายการที่บันทึกไว้ในระบบไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย ร้อยละ 100.0 ด้านการควบคุมภายในด้านพัสดุ มีปัญหาอุปสรรคในเรื่อง การกำหนดรหัสประจำตัวทรัพย์สินไม่ครบถ้วน ร้อยละ 30.8 และด้านการ

ควบคุมภายในด้านยานพาหนะ มีปัญหาอุปสรรคในเรื่องการจัดทำใบขออนุญาตใช้รถไม่สม่ำเสมอทำให้ไม่สัมพันธ์กับสมุดบันทึกการใช้รถ ร้อยละ 44.4

หน่วยงานด้านคนพิการ มีปัญหาอุปสรรคของระบบการควบคุมภายใน จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดวางระบบการควบคุมภายใน มีปัญหาอุปสรรคในเรื่องมีปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในเรื่องเจ้าหน้าที่มีความเข้าใจคลาดเคลื่อนในวิธีการจัดทำรายงาน และไม่ได้มีการนำแผนการควบคุมภายในที่กำหนดไว้ไปปฏิบัติ ร้อยละ 25.0 ด้านการควบคุมภายในด้านการเงินและการบัญชี มีปัญหาอุปสรรคในเรื่องไม่ได้จัดทำคำสั่งให้ผู้ใดมีหน้าที่ตรวจสอบการรับ-จ่ายเงินกับหลักฐานและรายการที่บันทึกไว้ในระบบ, ไม่ได้แต่งตั้งผู้มีสิทธิหรือรหัสผู้ใช้งาน (User Name) ในระบบ GFMS พร้อมรหัสผ่าน (Password), แต่งตั้งผู้ตรวจสอบรายการจ่ายเงิน การจัดเก็บและนำส่งเงินกับหลักฐาน และรายการที่บันทึกไว้ในระบบ แต่ไม่ได้ปฏิบัติตามที่ได้รับมอบหมาย ร้อยละ 33.3 ด้านการควบคุมภายในด้านพัสดุ มีปัญหาอุปสรรคในเรื่องครุภัณฑ์บางส่วนยังไม่ได้กำหนดรหัสที่ตัวครุภัณฑ์ และจัดทำทะเบียนคุมทรัพย์สินไม่ครบถ้วน ร้อยละ 28.6 และด้านการควบคุมภายในด้านยานพาหนะ มีปัญหาอุปสรรคในเรื่องการจัดทำใบขออนุญาตใช้รถไม่สม่ำเสมอทำให้ไม่สัมพันธ์กับสมุดบันทึกการใช้รถ และไม่ได้จัดทำสมุดแสดงการซ่อมบำรุงรถแต่ละคัน ร้อยละ 50.0

หน่วยงานด้านเด็ก มีปัญหาอุปสรรคของระบบการควบคุมภายใน จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดวางระบบการควบคุมภายใน มีปัญหาอุปสรรคในเรื่องเจ้าหน้าที่มีความเข้าใจคลาดเคลื่อนในวิธีการจัดทำรายงาน ร้อยละ 22.2 ด้านการควบคุมภายในด้านการเงินและการบัญชี มีปัญหาอุปสรรคในเรื่องแต่งตั้งผู้ตรวจสอบรายการจ่ายเงิน การจัดเก็บและนำส่งเงินกับหลักฐาน และรายการที่บันทึกไว้ในระบบ แต่ไม่ได้ปฏิบัติตามที่ได้รับมอบหมาย และไม่ได้แต่งตั้งผู้มีสิทธิหรือรหัสผู้ใช้งาน (User Name) ในระบบ GFMS พร้อมรหัสผ่าน (Password) ร้อยละ 40.0 ด้านการควบคุมภายในด้านพัสดุ มีปัญหาอุปสรรคในเรื่องผู้ลงนามขอเบิกวัสดุไม่ใช่หัวหน้างานที่ต้องการเบิกใช้และจ่ายของโดยผู้มีอำนาจอนุมัติยังไม่ได้ลงนามอนุมัติ, ครุภัณฑ์บางส่วนยังไม่ได้กำหนดรหัสที่ตัวครุภัณฑ์, ไม่ได้เปลี่ยนรหัสครุภัณฑ์ให้ถูกต้องตามที่กรมฯ กำหนด ร้อยละ 14.3 และด้านการควบคุมภายในด้านยานพาหนะ มีปัญหาอุปสรรคในเรื่องไม่ได้จัดทำเกณฑ์การใช้สิ้นเปลืองเชื้อเพลิง ร้อยละ 33.3

หน่วยงานด้านวิชาการ มีปัญหาอุปสรรคของระบบการควบคุมภายใน จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดวางระบบการควบคุมภายใน มีปัญหาอุปสรรคในเรื่องเจ้าหน้าที่มีความเข้าใจคลาดเคลื่อนในวิธีการจัดทำรายงาน ร้อยละ 41.7 ด้านการควบคุมภายในด้านการเงินและการบัญชี มีปัญหาอุปสรรคในเรื่องผู้ตรวจสอบรายการจ่ายเงิน การจัดเก็บและนำส่งเงินกับหลักฐาน และรายการที่บันทึกไว้ในระบบ แต่ไม่ได้ปฏิบัติตามที่ได้รับมอบหมาย ร้อยละ 55.5 ด้านการควบคุมภายในด้านพัสดุ มีปัญหาอุปสรรคในเรื่องใบเบิกวัสดุผู้ลงลายมือชื่อของผู้เบิกบางฉบับไม่ใช่หัวหน้างาน ร้อยละ 26.7 และด้านการควบคุมภายในด้าน

ยานพาหนะ มีปัญหาอุปสรรคในเรื่องรถราชการบางคนไม่ได้พันตราเครื่องหมายและอักษรชื่อแสดงสังกัด ส่วนราชการแต่ใช้วิธีติดสติ๊กเกอร์แทน ร้อยละ 41.7

หน่วยงานด้านพัฒนาสังคม มีปัญหาอุปสรรคของระบบการควบคุมภายใน จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดวางระบบการควบคุมภายใน มีปัญหาอุปสรรคในเรื่องเจ้าหน้าที่ที่มีความเข้าใจคลาดเคลื่อนในวิธีการจัดทำรายงาน และไม่ได้ทำการประเมินองค์ประกอบของการควบคุมภายในและไม่ได้นำแบบสอบถามการควบคุมภายในมาปรับใช้ ร้อยละ 25.0 ด้านการควบคุมภายในด้านการเงินและการบัญชี มีปัญหาอุปสรรคในเรื่องผู้ตรวจสอบรายการจ่ายเงิน การจัดเก็บและนำส่งเงินกับหลักฐาน และรายการที่บันทึกไว้ในระบบ แต่ไม่ได้ปฏิบัติตามที่ได้รับมอบหมาย ร้อยละ 50.0 ด้านการควบคุมภายในด้านพัสดุ มีปัญหาอุปสรรคในเรื่องครุภัณฑ์บางส่วนยังไม่ได้กำหนดรหัสที่ตัวครุภัณฑ์, ใบเบิกวัสดุผู้ลงลายมือชื่อช่องผู้เบิกบางฉบับไม่ใช่หัวหน้างาน และการจัดทำทะเบียนคุมทรัพย์สินไม่ครบถ้วน ร้อยละ 27.3 และด้านการควบคุมภายในด้านยานพาหนะ มีปัญหาอุปสรรคในเรื่องไม่ได้จัดทำเกณฑ์การใช้สิ้นเปลืองเชื้อเพลิง ร้อยละ 30.8

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งนี้ คือ

#### ระดับนโยบาย

1. ด้านการจัดวางระบบการควบคุมภายใน ควรมีการทำความเข้าใจและให้เจ้าหน้าที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการควบคุมภายใน เพื่อที่จะนำแผนการควบคุมภายในที่กำหนดไว้มาปฏิบัติอย่างเข้าใจ
2. ด้านการควบคุมภายในด้านการเงินและการบัญชี ควรมีการแต่งตั้งให้ผู้ใดมีหน้าที่ตรวจสอบการรับ-จ่ายเงินกับหลักฐานและรายการที่บันทึกไว้ในระบบ และแต่งตั้งผู้มีสิทธิถือรหัสผู้ใช้งาน (User Name) ในระบบ GFMIS พร้อมรหัสผ่าน (Password) อย่างเป็นทางการ
3. ด้านการควบคุมภายในด้านพัสดุ ควรชี้แจงให้เจ้าหน้าที่ถือปฏิบัติตามระเบียบพัสดุ โดยผู้ลงนามขอเบิกวัสดุต้องเป็นหัวหน้างานที่ต้องการเบิกใช้ และการจ่ายวัสดุต้องได้รับอนุมัติจากผู้มีอำนาจอนุมัติก่อน โดยผู้ลงลายมือในช่องผู้เบิกต้องเป็นหัวหน้างาน
4. ด้านการควบคุมภายในด้านยานพาหนะ ควรชี้แจงให้พนักงานขับรถยนต์จัดทำใบขออนุญาตใช้รถทุกครั้ง เพื่อให้สัมพันธ์กับสมุดบันทึกการใช้รถ

#### ระดับปฏิบัติ

1. ด้านการจัดวางระบบการควบคุมภายใน ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้ในการจัดทำรายงานการควบคุมภายในตามแนวทางการจัดวางระบบการควบคุมภายในและการประเมินผลการควบคุมภายในที่สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินจัดทำขึ้นใหม่
2. ด้านการควบคุมภายในด้านการเงินและการบัญชี ควรดำเนินการให้ผู้ตรวจสอบรายการจ่ายเงินการจัดเก็บและนำส่งเงินกับหลักฐาน และรายการที่บันทึกไว้ในระบบ ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย

3. ด้านการควบคุมภายในด้านพัสดุ ควรมีการกำหนดรหัสประจำตัวครุภัณฑ์ทุกครั้งที่ได้รับครุภัณฑ์เข้ามาไว้ในสำนักงาน และทำทะเบียนครุภัณฑ์สินให้ครบถ้วน

4. ด้านการควบคุมภายในด้านยานพาหนะ ควรดำเนินการพ่นตราเครื่องหมายและอักษรชื่อแสดงสังกัดส่วนราชการให้ถูกต้องตามระเบียบกำหนด

# การศึกษาแนวทางการพัฒนาเครือข่ายการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ระดับตำบล

โดย นางเกษรา ชัยเหลือองอุไร

การศึกษาแนวทางการพัฒนาเครือข่ายพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ระดับตำบล มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อให้ได้ผลการศึกษาวิจัยที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงระบบการเสริมสร้างเครือข่ายให้ตรงกับความต้องการใช้ประโยชน์ของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ 2) เพื่อสนับสนุนการพัฒนาเครือข่ายการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ระดับตำบลให้เกิดความต่อเนื่องในการดำเนินงาน 3) เพื่อสนับสนุนการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการพัฒนาสังคมและการจัดสวัสดิการสังคม

ผลการศึกษาพบว่า เครือข่ายพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มีกระบวนการเสริมสร้างที่เป็นระบบ ประกอบด้วย การเสริมสร้างเครือข่าย การพัฒนาศักยภาพ และการติดตามประเมินผล อย่างไรก็ตามในรายละเอียดการปฏิบัติของแต่ละ สสว. ยังมีความแตกต่างในรายละเอียดการดำเนินงาน และยังขาดคู่มือการดำเนินงานเครือข่ายที่สามารถอ้างอิงและมีความทันสมัย

สำหรับเครือข่ายทางสังคมกับสำนัก กอง ในกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ พบว่า สำนัก กอง ต่างๆ มีการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับเครือข่ายและมีการใช้ประโยชน์เครือข่ายในการปฏิบัติงานนำบริการทางสังคมไปสู่กลุ่มเป้าหมายที่มีความแตกต่างกันในรายละเอียด โดยส่วนใหญ่เครือข่ายของสำนัก กองเป็นเครือข่ายในมิติของกลุ่มเป้าหมายใดกลุ่มเป้าหมายหนึ่งหรือเป็นเครือข่ายมิติเชิงประเด็นที่มีลักษณะของบริการทางสังคมคล้ายๆกัน รวมทั้งครอบคลุมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงมีขอบเขตกว้างกว่าเครือข่ายพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ระดับตำบลซึ่งเป็นเครือข่ายมิติพื้นที่ ส่วนสำนักพัฒนาสังคมมีเครือข่ายในมิติของพื้นที่ซึ่งคล้ายคลึงกับเครือข่าย พม. ตำบล แต่อย่างไรก็ตามสำนัก กองมีความเห็นสอดคล้องกันว่า เครือข่ายพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มีการทำงานที่เป็นระบบ มีแกนนำเครือข่ายที่ชัดเจน และเป็นการทำงานที่เสียสละมุ่งประโยชน์ของประชาชนในพื้นที่จึงมีศักยภาพที่จะทำหน้าที่เป็นกลไกในการพัฒนาสังคมและจัดสวัสดิการสังคมร่วมกับกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการได้ โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมสร้างโอกาสให้คนไทยมีสวัสดิการถ้วนหน้า

อย่างไรก็ตามเครือข่ายพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ระดับตำบลควรได้มีการพัฒนาในด้านความรู้เกี่ยวกับงานของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ การพัฒนาศักยภาพแกนนำเครือข่าย การพัฒนาด้านระบบการติดต่อสื่อสาร การเชื่อมโยงกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานในพื้นที่ รวมทั้งควรพัฒนาการบริหารจัดการเครือข่ายที่มีมาตรฐานโดยสมาชิกสามารถมีส่วนร่วมได้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะการพัฒนาเครือข่ายพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เชิงปฏิบัติการ ประกอบด้วย 1) ควรเร่งสร้างคู่มือการปฏิบัติงานเครือข่าย และสร้างหลักสูตรการพัฒนาเครือข่ายที่สามารถจัดการฝึกอบรมด้านการจัดการเครือข่ายให้กับองค์กร แกนนำ และผู้นำเครือข่ายอย่างสม่ำเสมอ 2) ควรมอบภารกิจการสร้างเครือข่ายให้หน่วยงานในระดับจังหวัดเป็นผู้ปฏิบัติ ส่วน สสว. ควรทำหน้าที่ด้านการติดตามผล ทบทวนบทเรียน สรุปบทเรียน เผยแพร่ข้อมูลที่เน้นทางวิชาการ และการยกย่อง/การสร้างการยอมรับในระดับภาคหรือชาติ 3) ควรสนับสนุนให้เครือข่าย พม. ตำบลมีการสร้างแนวร่วมในการทำงานทั้งแนวราบและแนวตั้ง 4) สนับสนุนให้เครือข่าย พม. ตำบล เป็นชุดเดียวกับกับคณะขับเคลื่อนการพัฒนาสังคมประจำตำบล โดยมีตัวแทนของ ศพค. อพม. เครือข่ายสตรี ฯลฯ ร่วมเป็นกรรมการในคณะขับเคลื่อนการพัฒนา 5) เร่งช่วยให้เครือข่าย พม. ตำบล มีสถานภาพถูกต้องตามกฎหมายโดยการพัฒนาเป็นองค์กรสาธารณประโยชน์ 6) ควรสนับสนุนให้มีการเชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายกับเครือข่าย ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ด้วยการมีกิจกรรมร่วมกันหรือมีการประชุมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ 7) ควรมีการติดตามและประเมินผลอย่างทั่วถึง และต่อเนื่อง

ข้อเสนอเชิงนโยบาย กระทรวงควรบูรณาการเครือข่าย พม. ให้เป็นหนึ่งเดียว ที่มีความเข้าใจในบทบาทภารกิจของ พม. อย่างชัดเจน แนวทางคือให้เครือข่าย พม. เป็นชุดเดียวกับกับคณะขับเคลื่อนการพัฒนาสังคมประจำตำบล เป็นชุดเดียวกับศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน (ศพค.) เป็นชุดเดียวกับอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) และเครือข่ายสตรี ฯลฯ โดยที่กรมอาจเป็นแกนหลักในการบูรณาการในฐานะที่เป็นกรมที่รับผิดชอบการจัดบริการแก่กลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ ซึ่งเมื่อสามารถรวมเครือข่ายให้เป็นหนึ่งเดียวแล้ว กรมควรได้มีการส่งเสริมการใช้ประโยชน์เครือข่ายให้เป็นการไปในการจัดสวัสดิการสังคม ทั้งการนำบริการทางสังคมของรัฐไปสู่กลุ่มเป้าหมายอย่างเป็นระบบ การจัดสวัสดิการชุมชน และการคุ้มครองสิทธิทางสังคมแก่ประชาชนในพื้นที่ นอกจากนี้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ควรมีการจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาเครือข่ายระยะ 5 ปี ซึ่งจะเป็นการกำหนดทิศทางการปฏิบัติงานด้านเครือข่าย การพัฒนาเครือข่าย การบูรณาการเครือข่าย และการสนับสนุนเครือข่ายให้มีความชัดเจนทั้งเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน องค์กรภาคประชาชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

# รายงานการศึกษาวิเคราะห์การมีส่วนร่วมจัดสวัสดิการสังคมแก่กลุ่มเป้าหมาย ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

โดย นางเกษรา ชัยเหลือองอุไร

รายงานการศึกษาวิเคราะห์ เรื่อง การมีส่วนร่วมจัดสวัสดิการสังคมแก่กลุ่มเป้าหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) ศึกษากรอบแนวคิดทฤษฎีด้านการจัดสวัสดิการสังคมแก่กลุ่มเป้าหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ๒) ศึกษารูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมแก่กลุ่มเป้าหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย ๓) ให้ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาระบบการจัดสวัสดิการสังคมแก่กลุ่มเป้าหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยทำการรวบรวมข้อมูลที่เกิดขึ้นมาทำการศึกษาเปรียบเทียบอย่างมีระบบเพื่อนำไปสู่การหาคำตอบหรือแนวโน้มที่อาจเกิดขึ้น ตลอดจนหาแนวทางหรือข้อเสนอแนะในการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมแก่กลุ่มเป้าหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ดียิ่งขึ้น

การจัดสวัสดิการสังคมแก่กลุ่มเป้าหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามการศึกษานี้ มุ่งเน้นการศึกษาใน ๕ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ กลุ่มเด็กและเยาวชน กลุ่มผู้พิการ กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มสตรีและครอบครัว และกลุ่มผู้ด้อยโอกาส โดยใช้แนวคิดทฤษฎี เอกสารทางวิชาการ กฎหมาย นโยบาย สถานการณ์ที่เกิดขึ้น ควบคู่กับการนำประสบการณ์การทำงานและผลงานที่ได้ปฏิบัติมาใช้ในการนำเสนอ

รูปแบบการจัดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเป็นรูปแบบของการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนซึ่งกรมควรมีการกระจายอำนาจการดำเนินงานเกี่ยวกับผู้สูงอายุให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและการดำเนินการที่มีความหลากหลายทั้งด้านรูปแบบและวิธีการ การส่งเสริมและพัฒนาควรเน้นการทำความเข้าใจ ให้ความรู้ทั้งแก่คณะกรรมการท้องถิ่นและกลุ่มที่เกี่ยวข้อง การดำเนินงานควรอยู่ในรูปคณะกรรมการท้องถิ่นที่ร่วมกันในทุกกลุ่มเป้าหมาย ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการศึกษา รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์จำแนกผู้รับผิดชอบงานสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุในชุมชนตัดสินใจและพัฒนารูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุที่เหมาะสมด้วยตนเอง ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมกำหนดรูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุที่เหมาะสมของชุมชน ในการจัดสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการจัดทำเป็นแผนของท้องถิ่นและชุมชน รวมทั้งมีการติดตามผล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการสร้างอาสาสมัครชุมชน ประกาศเกียรติคุณ ยกย่องให้กำลังใจกับบุคคล/องค์กร/หน่วยงานที่ทำงานได้ดี ในขณะที่หน่วยงาน

ส่วนกลางควรเป็นผู้จัดทำตัวอย่างการทำงานที่ประสบผลสำเร็จ (Best Practice) เพื่อเผยแพร่ให้ความรู้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ ต่อไป

สำหรับรูปแบบการจัดสวัสดิการแก่เด็กและเยาวชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีลักษณะเชิงบูรณาการหรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า เป็นการจัดสวัสดิการสังคมพหุลักษณะ (Pluralistic Social Welfare) ซึ่งได้เสนอรูปแบบและวิธีการจัดสวัสดิการสังคมที่เหมาะสมสำหรับกลุ่มเด็กและเยาวชนโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ๘ ขั้นตอน ได้แก่ การสำรวจข้อมูลชุมชน การจัดเวทีระดมความคิดเห็นของภาคีต่างๆ การร่วมกันวางแผนและการกำหนดกิจกรรม โครงการ และแนวทางการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับเด็ก การระดมทุนและทรัพยากรต่างๆ เพื่อใช้ในการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับเด็กและเยาวชนในท้องถิ่น การนำแผนงาน กิจกรรม และโครงการต่างๆ ที่ได้จากการวางแผนร่วมกันไปสู่การปฏิบัติ (Implementation) การสร้างกลไกในการขับเคลื่อนงานสวัสดิการสังคมสำหรับเด็กและเยาวชน การติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน (Monitoring and Evaluation) และการให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback)

รูปแบบการจัดสวัสดิการแก่คนพิการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรประกอบด้วย การสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างผู้พิการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรประชาชนในพื้นที่ การจัดทำฐานข้อมูลคนพิการของท้องถิ่น วางแผนงานเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหา พัฒนา พื้นฟูคนพิการ การดำเนินการตามแผนที่วางไว้ และการติดตามประเมินผล

รูปแบบการจัดสวัสดิการแก่สตรีประกอบด้วย จัดให้มีองค์กรกลางเพื่อเป็นศูนย์กลางในการรับข้อมูล รับรู้ปัญหา และข้อร้องทุกข์ จัดการให้ความรู้และสนับสนุนการเรียนรู้ของสตรี ให้สตรีมีส่วนร่วมในกิจกรรมการปกครองส่วนท้องถิ่น พัฒนาบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความรู้ความสามารถ มีความตระหนักในการจัดสวัสดิการสังคมให้กับประชาชนทุกกลุ่ม มีจิตบริการ มีความพร้อมที่จะเป็นที่พึ่งพาในการจัดกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ ได้ สนับสนุนและส่งเสริมด้านอาชีพหลัก และอาชีพเสริมให้แก่สตรีที่มีความต้องการมีรายได้และขาดความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพ รวบรวมแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่น และแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการประกอบอาชีพ การดูแลสุขภาพ การอนุรักษ์ทรัพยากรท้องถิ่นและธรรมชาติ ส่วนรูปแบบการจัดสวัสดิการแก่ครอบครัวนั้น เนื่องจากครอบครัวถือเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดของสังคม ซึ่งชีวิตที่สมบูรณ์ย่อมเติบโตในครอบครัวที่อบอุ่น เข้มแข็ง ดังนั้นรูปแบบของสวัสดิการสังคมสำหรับครอบครัวจึงควรมีรูปแบบที่ประกอบด้วย การบูรณาการในการจัดสวัสดิการครอบครัว การจัดสวัสดิการโดยเน้นการจัดสภาพแวดล้อมภายในครอบครัว การจัดตั้งกองทุนเพื่อการจัดสวัสดิการครอบครัว การจัดสวัสดิการด้านการมีงานทำและการสร้างรายได้แก่ครอบครัว การจัดสวัสดิการด้านสุขภาพอนามัย การจัดสวัสดิการด้านการศึกษา การจัดสวัสดิการเพื่อ



ครอบครัวพิเศษหรือครอบครัวด้อยโอกาส การจัดสภาพแวดล้อมในตำบลให้เอื้อต่อความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวและการสร้างการเรียนรู้

รูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมที่เหมาะสมสำหรับกลุ่มผู้ด้อยโอกาสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมี ๒ รูปแบบใหญ่ ๆ ซึ่งต้องทำควบคู่กันไป ได้แก่ ๑) รูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมเชิงสงเคราะห์ เป็นรูปแบบที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดให้กับผู้ด้อยโอกาสอยู่แล้ว เป็นการจัดเพื่อบรรเทาปัญหาของผู้ด้อยโอกาสให้สามารถลุกขึ้นยืนได้บ้าง เช่น การจ่ายเบี้ยยังชีพ ๒) รูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมแบบพหุลักษณะ หรือการจัดสวัสดิการสังคมเชิงบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น โดยเฉพาะจากกลุ่มผู้ด้อยโอกาสเอง การจัดร่วมกับภาคส่วนอื่น ๆ ในพื้นที่

แนวทางการมีส่วนร่วมขับเคลื่อนให้คนไทยมีสวัสดิการถ้วนหน้าขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วยการพัฒนาฐานข้อมูลผู้มีสวัสดิการสังคมในพื้นที่ การสร้างความรู้และความเข้าใจด้านการจัดสวัสดิการสังคมแก่ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกระดับ สมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และข้าราชการประจำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีระดับความรู้ความเข้าใจที่ใกล้เคียงกัน การจัดทำแผนกลยุทธ์การจัดสวัสดิการสังคมตำบล เป็นการกำหนดทิศทางด้านสวัสดิการสังคมของตำบลที่ทุกภาคส่วนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม การบูรณาการทุนทางสังคมในพื้นที่เพื่อจัดสวัสดิการสังคม โดยเฉพาะสวัสดิการชุมชนฐานต่าง ๆ การประสานและการเข้าถึงกองทุนของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ การร่วมดำเนินงานโครงการตำบลต้นแบบการพัฒนาสังคมและสวัสดิการ และส่งเสริมรูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมแก่เครือข่าย

ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการมีส่วนร่วมจัดสวัสดิการสังคมแก่กลุ่มเป้าหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ ๑) การสร้างความรู้และความเข้าใจด้านการจัดสวัสดิการสังคมอย่างเข้มข้น ให้แก่ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกระดับ ๒) การพัฒนาระบบข้อมูลผู้มีสวัสดิการสังคมของตำบล เป็นระบบข้อมูลอย่างง่ายที่เอื้อต่อความเข้าใจของผู้ปฏิบัติงานและประชาชนในพื้นที่ ๓) การพัฒนาระบบแผนงานโครงการท้องถิ่นเพื่อสวัสดิการสังคม โดยเป็นการวางแผนแบบมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในท้องถิ่น ซึ่งควรรวมหรือเชื่อมโยงกับแผนชุมชนของหมู่บ้านต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ๔) การสร้างกลไกและการเชื่อมโยงเครือข่ายในการขับเคลื่อนงานสวัสดิการสังคมสำหรับกลุ่มเป้าหมาย การระดมทรัพยากรทั้งภายในและภายนอก การส่งเสริมอาสาสมัครทางสังคมในท้องถิ่น และเกิดการบูรณาการความร่วมมือระหว่างเครือข่ายหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ตลอดจนกลุ่มธุรกิจเพื่อสังคม (CSR) ให้มีส่วนร่วมจัดสวัสดิการแก่กลุ่มเป้าหมายในท้องถิ่น ๕) การติดตามผล และประเมินผลการจัดสวัสดิการสังคมแก่กลุ่มเป้าหมาย (Monitoring and Evaluation) เพื่อให้ทราบถึงปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานและ

เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงแก้ไขการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับกลุ่มเป้าหมายให้มีคุณภาพ ต่อไป ๖) การจัดการความรู้การจัดสวัสดิการสังคมในท้องถิ่น ด้วยการถอดบทเรียนการดำเนินงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับพื้นที่ข้างเคียง ตลอดจนการร่วมมือกับองค์กรสวัสดิการสังคมในพื้นที่.